

A RÁKOSPALOTAI MÚZEUM KIADVÁNYAI

ÍRTA: Kovács Ildikó

A közművelődési intézmények számos törvényben meghatározott feladatot ellátnak, de az már régen is komoly teljesítménynek számított, ha egy múzeum a számára meghatározott kulturális javakat nemcsak gyűjtötte, megőrizte, vagy szükség szerint restaurálta, de tudományos szakmaisággal feldolgozta és ezeket publikálta is. Írásomban szeretném bemutatni az 1960-ban megnyílt Rákospalotai Múzeum, mai nevén Rákospalota, Pestújhely és Újpalota Helytörténeti Gyűjteménye által kiadott szakmai anyagokat.

Az Ethographia című folyóirat pozitív kritikát írt 1966-ban írt a **Rákospalotai Múzeum Évkönyveiről**. „A sok és egyre gyarapodó múzeumi kiadványok között különleges szerepe van az évkönyveknek. Általában kevés példányban jelennek meg, tartalmuk szigorúan tudományos, szinte csak a szakembereknek szól. Ismeretesek olyan vélemények is, amelyek a múzeumi évkönyvek kiadásának abbahagyását kívánják és helyettük az utóbbi időben igen megszorodott, az évkönyveknél eleve több füzetek megjelentetését pártfogolják. Ettől a vélekedéstől függetlenül is, általában, az évkönyvek háttérbe szorulóban vannak s azok a múzeumok, amelyek most jelentkeznek először kiadványokkal, nem az évkönyv-formát választják, hanem a füzetet, a füzetesorozatot. Éppen ezért feltűnő, hogy a még rövid működésre visszatekintő, fiatal Rákospalotai Múzeum nem füzetekkel, hanem évkönyvvel jelentkezik a kiadványokat megjelentető múzeumok között. Annál is inkább érdekes ez, mert Budapest tőzsomszédságában, sőt közigazgatásilag és ebből következően múzeumszervezetileg is Budapesthez tar-

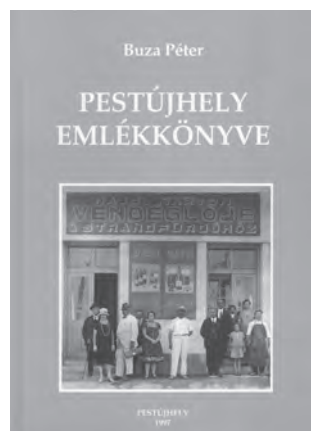
tozva, nem a könnyebben megoldható feladatok közé tartozik egy ilyen kiadvány megjelentetése.”¹ Dicsérik az évkönyvek kivitelét és hogy sikerült azt megoldani, hogy nemcsak a szakmabeliek olvashatják az írásokat, hanem a nagyközönségnek is érthető, igényes cikkek voltak benne. A hivatalosan első kötetnek tartott – erről még később lesz szó -, 1964-es kiadványban egy régészeti, egy helytörténeti, egy néprajzi és egy művészettörténeti írás jelent meg, Kőszegi Ferenc írt A Rákospalotai kincsleletről, Für Lajos

1 Ethnographia, 1966/4. Könyvszemle, A Rákospalotai Múzeum Évkönyvei, 625. o.

(aki ekkor már a Múzeum igazgatója volt) a Palotai jobbágyok utolsó pere a földesúrral című írást jelentette meg, Boross Marietta: Női népviseletek Rákospalotán és Koczogh Ákos Kocsis Andrásról írott cikke mellett. Két évvel később, 1966-ban hasonló stílusban és színvonalon jelent meg a következő Évkönyv. Az Ethnográfiában megjelent ajánló szerint „A hat tanulmány mindegyike szoros kapcsolatban van az első kötet közölte tanulmányokkal, de ugyanakkor mindegyik önmagában is egész, kerek, teljes (BÁCSKAI Vilmos: Határpercek Pest és Palota között a XVIII. században; – FELHŐ Ibolya: Urbérrendezés Rákospalotán; – BOROSS Marietta: Rákospalota férfi népviselete; – GECSÉNYI Lajos: A munkásmozgalom története Rákospalotán és Pestújhelyen az 1918–1919-es forradalmak időszakában; – Soós Károly: Madarász Viktor; – Kocsis András: Mohácsi A.; Mohácsi A. Győző gyűjteményes kiállításának megnyitó beszéde). Rátonyi Gábor Tamás a Rákospalotai Múzeumról szóló blogjában² írt egy mára már elfeledett kiadványról, mely még Vámbéri Gusztáv, az első igazgató idejében jelent meg 1961-ben, tartalmazott többek között egy részletes listát a Madarász hagyatékról is. Állítólag bezúzták a kiadott példányokat, reméljük ezt a témát egyszer valaki feldolgozza és akkor kiderül az igazság.

1969-ben megjelent a kerületi **Adattár**, melyben szintén közreműködött a Múzeum, majd dr. Czoma László szerkesztésében a **Rákospalota-Pestújhely** című vaskos tanulmánykötet 1974-ben. Ennek előszavában így ír a szerkesztő: „Természetesen ezzel a könyvvel nem zártuk le a kerület múltjának történeti kutatását, feldolgo-

zását. A további részletek, események, emlékek összegyűjtése, feltárása – s bizonyos esetekben a kép finomítása – a kerületben működő szakkör feladata, akárcsak a tárgyi emlékek gyűjtésének folytatása, amely még teljesebbé teszi a Rákospalotai Múzeum meglevő gazdag anyagát.” Innen kezdve egy hosszabb időszak múlik el kiadványok nélkül, mivel a Múzeum bezárt a régi, Kossuth utcai épület műszaki állapota miatt, de 1995-ben megjelent Buza Péter máig közkedvelt és alapműnek tekintett **Palotai tegnapok** című kötete. Sikerét nagyban olvasmányos stílusának köszönheti, nem véletlenül került a tudományos-ismeretterjesztő irodalom kategóriába. A gazdag képanyaggal ellátott könyv áttekinti a település eredetét, fejlődési folyamatait, de szó esik a paraszti világ hagyományairól, a helyi szokásokról, kultúráról, oktatásról, a vallási felekezetekről is. A függelékben az utcanevektől a helyi hírességekig megtalálhatunk mindent és mindenkit, aki hatással volt Rákospalotára. A Palotai tegnapok sikerén felbuzdulva Buza Péter nem késlekedett a folytatással sem, 1997-ben megjelent hasonló színvonalon és formátumban **Pestújhely emlékkönyve**.

A Múzeum kihasználva az adott infrastrukturális lehetőségeket, csatlakozott a népszerű **Tájak – Korok – Múzeumok Kiskönyvtár** sorozathoz, és 1999-ben megjelent **602. szám**

2 bpxv.blog.hu A Rákospalotai Múzeum, 2014.08.05.

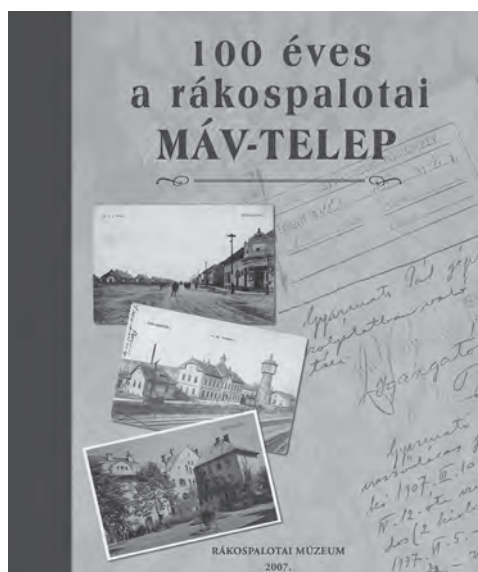

a Rákospalotai Múzeumot mutatta be (szerkesztette Dercsényi Dávid). A lokálpatriotizmus szép példája, hogy a kiadvány teljes előállítási és megjelentetési költségeit helyi vállalkozók, szervezetek, intézmények és magánszemélyek adták össze.³ A Múzeum saját kiadványai közül a következő kötet is ebben a sorozatban jelent meg 2003-ban, dr. Matis Ferenc írt **Madarász Victor és Adeline festőművészek hagyatéka a Rákospalotai Múzeumban** címmel egy tanulmányt, ez lett a Tájak-Korok-Múzeumok kiskönyvtárának 723. száma.

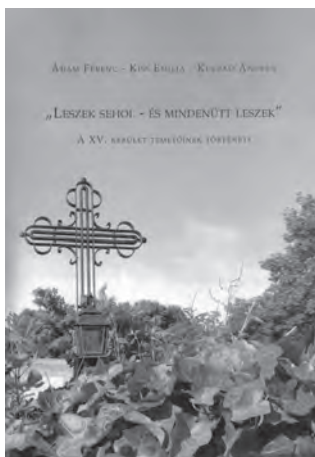
2005-ben Mojzes Ildikó, a Múzeum akkori vezetőjének szerkesztésében jelent meg egy máig nagyon népszerű kötet **Üdvözlét Rákospalotáról és Pestújhelyről** címmel. Az albumban régi, 1899 és 1945 közötti rákospalotai és pestújhelyi képeslapok szerepelnek, sok kép közülük mára már ikonikussá vált. A

szerkesztő a képanyagot magyarázatokkal is ellátta, így teljeskörű információkhoz juthatnak az olvasók. Karácsony közeledtével a mai napig sokan vesznek ajándékba a kötetből (mely megvásárolható a Helytörténeti Gyűjteményben is), melyben megismerhetjük, hogyan néztek ki a közhivatalok, a templomok, az oktatási és szociális intézmények. Emellett betekintést nyerhetünk a gyárak, üzemek, üzletek világába, és nem marad ki a szórakozóhelyek és a vendéglátás sem. Az Istvántelki Főműhelytől a Lukácsy-féle vendéglőig, Wagner Manó Intézményétől az Eötvös utca 8. szám alatti Nemzeti Szálloda és Kávéház épületéig számtalan ma is népszerű hely és épület eredeti alakját ismerhetjük meg.

Az 1956-os forradalom 50. évfordulójára szintén Mojzes Ildikó szerkesztett egy „1956” című kiadványt, ugyancsak az ő nevéhez fűződik a 2007-ben, 700 példányban kiadott **100 éves a rákospalotai MÁV-telep**. Mojzes Ildikó tanulmánya mellett helyt kapott ebben a kötetben Csepreghy Sándor visszaemlékezése, melyet Rokob Tibor írt le.

3 Magyar Múzeumok, 1999. 4. szám Mojzes Ildikó: Kis múzeumok a nagyvárosban: a Rákospalotai Múzeum; 39.o.

Számos addig még nem publikált fotót tartalmaz a könyv, és említésre méltó a pestújhelyi vendéglők cím-tára is.

Végül Ádám Ferenc, Kiss Emília, Kuczko Andrea 2016-os. „**Leszek sehöl és mindenütt leszek**” –

„1923. június 30. - határkő Rákospalota életében: rendkívüli közgyűlésen hirdetik ki a belügyminiszteri rendeletet, mely Rákospalota nagyközséget rendezett tanácsú várossá nyilvánítja. Ugyanez év szeptember 5-én pedig feláll Rákospalota rendezett tanácsú város közigazgatási vezérkara. 2008. júniusában a várossá válás 85. évfordulóját ünnepli Rákospalota történetének első Városnapjával. E kiadvány is ehhez az ünnephez kíván hozzájárulni.” – olvashatjuk a 2008-ban megjelent **Város születik** című könyv bevezetőjében, melynek szintén Mojzes Ildikó volt a szerkesztője.

A Helytörténeti Gyűjtemény 2010-ben jelentette meg dr. Holló Szilvia Andrea szerkesztésében „**Közös akarattal.**” **Írások a százéves Pestújhely civil társadalmáról** című könyvét. A magát „különféle írások tárházának” nevező kötet nem egy szokványos tanulmánykötet, ahogy az előszóban olvashatjuk. Az első blokkban a rövid helytörténeti áttekintés mellett statisztikai adatok szerepelnek, majd a második blokk „a község legmarkánsabb egyházait” mutatja be. Helyet kapott még a szórakozás változatos formáinak ismertetése és az civil élet, különös tekintettel napjaink egyesületeire.

A XV. kerület temetőinek története című kiadványt szeretném megemlíteni. Az írások gazdag képanyaggal és korabeli dokumentumokkal mutatják be az elmúlt évszázadok temetkezési szokásait és a temetésekkel kapcsolatos néprajzi szokásokat, idéznek fel több, ma már nem létező helyi temetőt és a Függelék jeles személyek nyughelyeit mutatja be a Rákospalotai Köztemetőben.

Zárásként két gondolatot szeretnék megosztani az Olvasókkal. Ha tudomásuk van bármely ebből a cikkből kimaradt, feledésbe merült régi kiadványról, melyet a Rákospalotai Múzeum adott ki, tudassák velünk! A másik pedig őszinte kívánságom, hogy még sok hasonló, színvonalas kiadvány jelenjen meg a Helytörténeti Gyűjtemény gondozásában - csak az elődök munkáját kell követni, a jó példa előttünk van.

